

**Spirite
celebre****Răsplată
pentru
o asigurare**

Aflat în turneu prin Europa, celebrul violonist francez Jacques Thibaud descinde la un elegant hotel din Zagreb.

- Bun venit și vă asigurăm că o să vă simțiți foarte bine la noi, îl întâmpină directorul.

- Sper din toată inima. După 36 de ore de mers cu trenul, sunt teribil de obosit.

- Aveți cel mai bun apartament. Doriți micul dejun în cameră?

- Vreau numai să mă odihnesc. Până la concert mai am aproape 12 ore.

Ajuns în apartament, după un duș, s-a băgat în pat cu gândul la un somn bun. Nici nu își așezase bine capul pe pernă, când a sunat telefonul.

- Sunt directorul. Vă place camera?

- Desigur, nu vă faceți probleme. Și puse repede receptorul în furcă.

După câteva minute, o bătaie în ușă. Era valetul.

- Domnul dorește să-i fac pantofii?

- Nu, domnul dorește să doarmă.

După câteva minute, altă ciocănitură în ușă.

- Sunt femeia de serviciu. Pot face ordine în cameră?

- Nu.

Dându-și seama că trebuie să oprească perindarea personalului, îl sună la recepție pe director, rugându-l să dea dispoziții să nu mai fie deranjat.

Abia apucă Thibaud să aștească și iar bătaie în ușă. Era directorul.

- Am dorit să mă asigur personal că sunteți lăsat să vă odihniți.

- Și încă cum! Nu voi uita să vă mulțumesc tot personal.

Concertul se termină destul de târziu. Reîntors la hotel, trecu pe la restaurant și când luă cheia îl întrebă pe băiatul de la recepție dacă directorul mai e acolo.

- A plecat demult acasă. Îi place să se culce devreme.

- Ce număr de telefon are?

Ajuns în cameră, formă numărul și după îndelungi apeluri îi răspunde o voce somnoroasă, enervată.

Thibaud, calm:

- Așa cum v-am promis, n-am uitat să vă mulțumesc personal...

- La ora asta?

- Și, în același timp, să mă asigur că după ziua asta cam agitată reușiți să dormiți.

A. CROITORU

„Der Traum hat offene Augen“, un vers emblematic din creația Rosei Ausländer, conține speranța celui care se iluzionează, ca și disperarea celui conștient că visează. Marcată, ca și Nelly Sachs, de ororile holocaustice, poeta cernăuțeană a dispus de un diapazon mai larg, forța de expresie nefiind cu nimic mai prejos de a celei care a beneficiat de Premiul Nobel în 1966. Pe piatra tombală din granit negru (așa cum a cerut poeta) din cimitirul evreiesc din partea de nord a orașului Düsseldorf scrie doar numele și intervalul trecerii pe acest pământ: 11 mai 1901 - 3 ianuarie 1988. A trăit o mare parte dintr-un secol în care milioane de oameni au murit la cele mai fragede vârste. A murit și Rose Ausländer cu ei odată, a reînviat cu cei care s-au născut și au trăit mai departe. Într-un tragic poem, intitulat „Pentru ca lumina să nu ne mângâie“, ea ne reamintește despre cele petrecute înainte de mijlocul veacului: „Ei au venit cu stindarde și cu pistoale / au împușcat toate stelele și luna / pentru ca nici o lumină să nu rămână / pentru ca nici o lumină să nu ne mângâie / iar noi am îngropat soarele / A fost o beznă infinită“. Poemul are o cheie pe care încercăm să o utilizăm: stelele sunt mai vechi decât astrul solar, ele reprezintă aici poporul evreu, iubitor de lumină, de cultură, nevoit, sub tirania morții aduse de nazism, să-și îngroape chiar speranța, desigur, doar pentru o vreme.

La un secol de la nașterea poetei, în anul 2001 în multe țări (Germania, Israel, S.U.A., România ș.a.) au fost organizate manifestări; la București, Institutul Goethe, mereu atent la fenomenul cultural, ca și cel politic, a inițiat un simpozion dedicat Rosei Ausländer. În presă au fost publicate articole, iar la Editura Fundației Culturale Române a apărut o selecție cu titlul „Vis cu ochii deschiși“, ediție bilingvă, varianta românească fiind semnată de George Guțu. Germanistul ieșean Andrei Corbea a comentat atent, în „Observator cultural“, această apariție. Formată într-un mediu cultural în schimbare de la moștenirea habsburgică a Cernăuților la o restructurare sub administrație românească, mediu în care evreii erau mai apropiați de cultura germană decât de alte culturi (română, rusă), Rose Ausländer s-a alăturat și a fost influențată de prezența unor poeți de prestigiu, precum Paul Celan, Alfred Kittner, Alfred Margul Sperber (cel ce i-a încurajat debutul), ca să nu mai amintim de prozatori, publiciști de limba germană. A emigrat temporar în S.U.A., după primul război mondial, dar chemarea locurilor natale a fost mai puternică decât șansele oferite de Lumea Nouă, ceea ce a costat-o detenția în 1940, sub ocupație sovietică, ca „spioană americană“, apoi o „ședere“ în ghetoul cernăuțean în anii 1941-1944, căreia i-a supraviețuit, scriind chiar în acele condiții mizere și riscante pentru existența oricărui evreu. După o trecere prin București, în 1946, caută din nou refugiu în S.U.A., începe să scrie în limba engleză, ca o reacție la crimele fascismului german, ceea ce o face să afirme, referindu-se la limba germană în care s-a născut ca poetă: „Patria mea a murit, mi-au îngropat-o în foc“. Ultimii zece ani de viață, poeta și i-a petrecut într-un cămin de bătrâni al

**ROSE AUSLÄNDER –
o visătoare
cu ochii deschiși**

comunității evreilor din Düsseldorf, refuzând să meargă din cameră. Autoare a peste 20 de volume de versuri, distinsă cu premii, în special în Germania, Rose Ausländer (din germană, numele de familie, din partea soțului, se traduce prin cuvântul „străin“) nu s-a bucurat de recunoașterea pe care o merita, aceasta și din cauza modului de viață, schimbării frecvente a domiciliului, lipsei unei patrii stabile, în afară de limba germană, pe care a încercat să o părăsească, dar numai pe o perioadă de circa un deceniu, după război.

În anul 2000, revista „Contrapunct“ a publicat câteva poeme ale Rosei Ausländer (născută Scherzer), în traducerea lui Dumitru Marian. Este remarcabil faptul că, într-un scurt răgaz când a locuit în România, după război, ea a surprins peisajul, spiritul locului: „Molizi acolo unde ziua / a pășit în vale / cu respirația unui ecou“ (poemul „Iacobeni“), „Cuib de rândunică / sub acopeșul de șindrilă / zboruri / zboruri albastre în august“ („Sat în Bucovina“). Din inspirația poetei nu a lipsit nici filonul chagallian; astfel ea scrie: „În satul lui Chagall / vaca paște / pe izlazul lunii / lupi de aur / păzesc mieii“. Observăm transfigurarea în registrul propriu poetei: Chagall nu a locuit într-un sat (Vitebsk era oraș), dar „naivitatea“ stilului său amintește de arta rustică, iar impresia de Eden aparține mai mult viziunii poetei, pictorul fiind mai realist în „modernismul“ său.

„Sunt o tânără în vârstă de 5000 de ani“, declara cu o îndrăzneală născută din conștiința apartenenței, cât și din încercarea de a rezista zbuciumului unei vieți deloc fericite, Rose Ausländer la vârsta senectuții. Dacă privim câteva fotografii din etape diferite ale vieții, observăm că în ciuda înăsprii trăsăturilor feței, a ridurilor inevitabile, ochii și zâmbetul păstrează o înfățișare bună, ca și o resemnare înțeleaptă față de destinul poetului: acela de a nu-și găsi niciodată liniștea. Extrem de exigentă cu sine însăși, ea scrie: „Eu caut și număr stelele / din versurile mele“, o lecție pe care ar putea să o învețe oricare poet. Editura S. Fischer din Frankfurt pe Main, una dintre cele mai prestigioase din Germania, i-a publicat opera poetică în două volume elegante, prezentând-o drept una dintre cele mai importante voci din lirica germană postbelică. Încă din 1967, când a primit Premiul Literar al orașului Meersburg, numele poetei începuse să fie pomenit în publicistica și exegezele criticii. În anul 1984, ea a mai primit diploma „Marele merit“ din partea Președintelui de atunci al R.F.G.

Ne despărțim de acest portret al poetei, schițat aici, cu următoarele versuri: „Cântecul de leagăn al privighetorii / îl aud în visul meu fără de somn“. Se pare că Rose Ausländer a știut că numai viața este visul fără somn, replică la cunoscutul vers al lui Eminescu, cernăuțean și el în perioada primelor studii.

BORIS MARIAN

**110 ani de la publicarea pamfletului
J'accuse , de Emile Zola**

La 15 octombrie 1894, căpitanul de Stat Major Alfred Dreyfus este arestat sub învinuirea de înaltă trădare, atribuindu-i-se un document care nu îi aparține. La 22 decembrie același an, după o anchetă sumară, direcționată de ofițeri și juriști în scopul de a „salva“ onoarea armatei și a-l proteja pe adevăratul agent, aristocratul Esterhazy, Dreyfus este condamnat la deportare pe Insula Diavolului din Guyana franceză (America de Sud). La 6 ianuarie 1895, Dreyfus este degradat în piața publică și apoi trimis la locul detenției pentru criminali periculoși, condamnat pe viață. În aprilie 1896, se găsește documentul original, care îl incrimina pe maiorul Esterhazy ca agent plătit de serviciul de spionaj german. La 8 ianuarie 1898, Esterhazy este totuși achitat, la presiunea aceluiași cercuri corupte și antisemite care l-au învinuit pe Dreyfus de trădare. La 10 ianuarie, Emile Zola, care avea o notorietate considerabilă în Franța și în lume, publică în cotidianul „L'Aurore“, din Paris, o scrisoare deschisă adresată

Președintelui Franței, în care spunea: „Acuz serviciile militare de a fi dus în presă... o campanie ticăloasă pentru a induce în eroare opinia publică și a acoperi vina lor proprie.“

Emile Zola a murit în 1902, după ce, în 1898, el însuși a fost condamnat pentru că ar fi contestat buna credință a judecătorilor. Dar în 1899, procesul lui Dreyfus este rejudecat, omul este din nou condamnat, la 10 ani muncă silnică, apoi grațiat. „Farsa tragică“ se încheie la 17 iulie 1906, când Curtea de Casație îl achită; statul francez îl repune în drepturi și îl decorează cu ordinul de „Cavaler al Legiunii de Onoare“. Emile Zola a rămas în memoria noastră nu numai ca un mare scriitor, dar și ca un strălucit exemplu de „om între oameni“, combatant lucid împotriva rasismului și injustiției. Theodor Herzl a urmărit toate fazele procesului, ceea ce l-a condus la ideea sionismului activ, politic.

B. MEHR

● 3 ianuarie 1919 - a avut loc întâlnirea istorică a lui Chaim Weizmann cu Emirul Feisal.

● Acum 150 de ani s-a născut, în Lituania, ELIESER BEN-YEHUDA, promotorul renașterii și modernizării limbii ebraice. În 1881, părăsește Rusia și se stabilește în Ereț Israel, unde înființează ziarul „Ha-Tui“. A inițiat elaborarea unui Dicționar Tezaur al limbii ebraice care a apărut post-mortem.

● 7 ianuarie 1938 - s-a născut, la Paris, scriitorul ROLAND TOPOR.

● 7 ianuarie 1908 - a murit, la Iași, scriitorul RONETTI-ROMAN (Aron Blumenfeld). A colaborat la diferite publicații ale vremii. În 1898, publică broșura *Două măsuri*, unde abordează situația evreilor din România. Opera sa cea mai importantă este piesa *Manasse*, care a fost tradusă în mai multe limbi.

● 8 ianuarie 1923 - s-a născut, în Germania, JOSEPH WEIZENBAUM, unul dintre pionierii dezvoltării computerelor.

● 9 ianuarie 1873 - s-a născut, în Ucraina, poetul de expresie ebraică CHAIM NACHMAN BIALIK. În 1924, s-a stabilit în Ereț Israel, unde devine o personalitate de prim rang. Conduce Consiliul Limbii Ebraice și participă la înființarea Universității Ebraice. Unul dintre cele mai impresionante poeme ale sale este *Orașul măcelului*, scris după pogromul de la Chișinău (1903).

● 10 ianuarie 1932 - s-a născut, la Ștefănești, prof. univ. dr. AUREL VAINER, deputat, președintele Federației Comunităților Evreiești din România. Este doctor în economie, autor a numeroase lucrări în domeniul marketing-ului și al macroeconomiei. Este vicepreședinte al Asociației Generale a Economistilor din România, care i-a acordat recent o *Diplomă de excelență*.

● 10 ianuarie 1898 - a apărut, în ziarul „L'Aurore“, pamfletul *J'accuse* al lui Emile Zola, în care marele scriitor francez condamnă în mod ferm farsa judiciară intentată ofițerului evreu al armatei franceze Alfred Dreyfus.

**ANIVERSĂRILE
ȘI COMEMORĂRILE
Lunii IANUARIE**

● 12 ianuarie 1878 - s-a născut, la Budapesta, scriitorul FRANZ MOLNÁR (Neumann). A debutat în 1900, cu nuvela *Orașul flămând*, unde evocă viața cartierului evreiesc al Budapestei. Au urmat o serie de romane de succes dintre care se distinge *Băieții de pe strada Pal*, care a fost și ecranizat. Unele dintre piesele lui F. Molnar au fost, de asemenea, ecranizate sau au devenit musicaluri (*Santinela*, *Poveste de adormit copii*, *Caruselul* etc.).

● 15 ianuarie 1909 - s-a născut, la Focșani, istoricul liberal EMIL BOLDAN. A fost profesor la Facultatea de Filologie din București și, o perioadă, decan al acesteia. A debutat în 1928, la „Bilete de papagal“. Este autorul monografiei *Alecu Russo, omul, opera* (1948).

● 15 ianuarie 1908 - s-a născut, la Budapesta, fizicianul EDWARD TELLER. La începutul anilor '30 a emigrat în S.U.A. Este creatorul bombei cu hidrogen. A murit în 2003.

● 17 ianuarie 1890 - a murit compozitorul și cantorul SALOMON SULZER, născut în Austria. A fost un reformator al muzicii sinagogale. La vârsta de 16 ani a fost numit cantor.

● 17 ianuarie 1943 - a avut loc prima confruntare militară dintre membrii organizației de luptă din Ghetoul Varșoviei și trupele naziste.

● 21 ianuarie 1929 - s-a născut, la București, URY SCHMIDT (fiul scriitorului Ury Benador). A fost dirijorul permanent al Filarmonicii din Galați și al Teatrului Muzical „Leonard“ din același oraș.

● 22 ianuarie 1908 - s-a născut, la Baku, fizicianul LEV DAVIDOVICI LANDAU. În 1962, a primit Premiul Nobel pentru lucrările sale privind materia în stare condensată.

● 27 ianuarie 1928 - s-a născut, la București, SERGIU LEVIN, doctor în științe medicale, specialist în imunologie și epidemiologie. În 1984, s-a stabilit în Israel.

● 27 ianuarie 1914 - s-a născut, la Breslau, istoricul JOSEPH WALK, fost director al Institutului „Leo Baeck“ din Ierusalim.

● 28 ianuarie 1927 - s-a născut, la Focșani, jurnalista FELICIA ANTIP. A fost redactor la Agerpres, Radio și revista „Lumea“.

● 29 ianuarie 1994 - a murit, la Ierusalim, scriitorul PINCHAS SADEH, născut în Polonia. S-a stabilit, în 1934, în Ereț Israel.

● 30 ianuarie 1995 - a murit, la Las Vegas, dirijorul FRANZ ALLERS.

● 31 ianuarie 1923 - s-a născut, la Long Branch (S.U.A.), NORMAN MAILER. A debutat la 23 de ani, cu romanul *Cei goi și cei morți*. Marele scriitor a încetat din viață la 10 noiembrie 2007.

SIEGFRIED WOLF

